

**Projevy předsudků u
žáků a jak na ně?**

Kulturní odlišnost?

- *Kulturní odlišnost?* (odlišnost jazyků, ras, etnik národů i náboženství)
- *Projevy kulturní odlišnosti:*
  - ✓ komunikace mezi lidmi,
  - ✓ problém práce v týmu s rozdílným etnickým složením,
  - ✓ uznávání různých hodnot,
  - ✓ postoje, předsudky,
  - ✓ výchovný styl v rodině,
  - ✓ psychologický problém imigrantů zařadit se do nové společnosti
- Transkulturní vs. kulturně-standardní přístup?

Kulturně standartní vs. Transkulturní přístup

KSP

- Charakter.: Nutné pochopení rozdílů mezi sociokulturními skupinami
- Cíle: Podpora a upevňování vzájemných vztahů mezi sociokulturními skupinami; Seznámení se s odlišnými sociokulturními/etnickými skupinami, s jejich historií, jazykem a zvyky; Porozumění odlišnosti jiných sociokult./etnických skupin.
- Riziko: Buduje kategorie → vytváří stereotypy

TSP

- Charakter.: Přemýšlí o příčinách a hranicích odlišnosti každého člověka, hovoří o zkušenostech jednotlivce.
- Cíle: Naučit se reflektovat vlastní kulturní identitu a její proměny; Naučit se vnímat kulturní rozdíly v konkrétních situacích; Prostřednictvím tréninku dokázat řešit tyto situace.
- Riziko: odvrácení pozornosti od velkých interkulturních konfliktů, které v životě reálně vznikají na celém světě od skutečně existujících rozdílů mezi lidmi, kteří nemají příležitost se setkávat

Postoje

Definice je mnoho:

- Naučené predispozice k celkově příznivé či nepříznivé reakci na daný podnět, objekt, osobu, událost. (Fishbein, Ajzen, 1975)
- Stabilní systémy pozitivního nebo negativního hodnocení, emočních pocitů a technik jednání týkajících se sociálních cílů. (Krech, 1962)
- Predispozice k reakcím, které se od jiných stavů připravenosti liší hodnotícím charakterem reakce. (Osgood, 1957)

- Vlastnost osobnosti promítající se do chování jednotlivce.
- Hodnotící vztah, zaujímaný jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům i k sobě samému, který zahrnuje i tendenci chovat se či reagovat určitým relativně stabilním způsobem.
- Postoj je získáván jednotlivcem na základě spontánního učení v rodině a v jiných sociálních prostředích. Je determinován kulturně, tzn. má specifický obsah v jednotlivých kulturních skupinách. (Průcha, 2000)

Struktura postojů

- Kognitivní složka
- Emocionální složka (afektivní)
- Konativní složka (behaviorální)

Dělení postojů

- Přesvědčení, názor
- Mínění
- Předsudky
- Víra

Utváření postojů

- Vlivem životních zkušeností
- Informovanost
- Napodobování postojů

Můžeme postoje ovlivňovat?

Stereotypy

- Stereotyp je jednotvárný, ustálený, navyklý vzorec chování a myšlení.
- Generalizace
- Kategorizace

Nejčastějším projevem stereotypu vůči druhým jsou diskriminace a předsudky.

Předsudek

- Předsudek je někdy definován jako negativní stereotyp.
- Předsudek je brzdící mechanismus při řešení problémů
- Dělení etnických předsusků (Allport, 1954):
  - Očerňování
  - Izolace
  - Diskriminace
  - Tělesné napadání
  - Vyhlazování

Stereotypy a předsudky

- Stereotypy nám pomáhají vyznat se ve světě, dodávají pocit jistoty

„Francouzi jsou velmi elegantní“

- Předsudek obsahuje záporné hodnocení nebo odsouzení a je projevem negativního vztahu.

„Blondýny jsou hloupé“

Konstituování předsudků

- Osobnost člověka
- Informovanost
- Zkušenost
- Soutěživost
- Vzor

„Bojovat?“

- Rovnocenné postavení (Před nikým se neponižuj a nad nikoho se nepovyšuj)
- Třída jako prostor pro osobní kontakt
- Kooperativní výuka a činnosti
- Diskuse/ debata není ztráta času
- Zážitek (Kolbův cyklus)
- Metody Kritického myšlení (program RWCT)

Etnické klima v české společnosti

Podle Gabala:

- „Kapitáloví cizinci“ (USA, Německo, Francie)
- „Příbuzní cizinci“ (Slováci, Poláci)
- „Nejcizejší cizinci“ (Vietnamci, Arabové, Romové)

Xenofobní postoje způsobuje:

- národní homogenita (česká národní identita)
- represivní postoj vůči imigrantům

Řešení konfliktních situací ve třídě

- Technika objasňování:

„Můžete mi vysvětlit svůj názor?“, „Odkud jste získal tyto informace?“, „Jaké jsou vaše cíle?“, „Čeho konkrétně chcete vy osobně dosáhnout?“.

- Technika shrnování:

„Říkáte, že...“, „Rozuměl/ a jsem správně, že...“.

Jak vést diskusi?

- Pokládejte otevřené otázky
- Nespolupracujte při změně tématu
- Zůstaňte klidný
- Vyhýbejte se hlavnímu řečníkovi
- Pracujte s humorem
- Argumentujte na osobní rovině
- Upozorňujte na důsledky
- Odmítejte zjednodušení
- Nemoralizujte

Jak čelit předsudkům?

- Neignorujte je!
- Připusťte si svůj strach z vlastní reakce na tyto situace
- Připusťte si svá omezení, své postoje, stereotypy a pocity marnosti, které zamlžují váš úhel pohledu
- Nebojte se možného napětí a konfliktu
- Vytvořte atmosféru porozumění
- Vysvětlujte a angažujte se, snažte se ale nekázat nebo dokazovat si svou vlastní pravdu.
- Snažte se nebýt příliš frustrováni z nezdarů
- Jděte sami příkladem
- Rozlišujte mezi kategorickým myšlením a stereotypy
- Otázky lidské důstojnosti, rovnosti a práva na pocit bezpečí jsou neoddiskutovatelné.

Rady a doporučení

- Nemusíte vědět vždy všechno
- Nejste zodpovědní za žáka, ale vůči němu
- Mějte respekt k žákovi, třídě, ale i sobě samému (a samozřejmě i dalším).
- Poznejte své meze a hranice
- Vždy máte možnost říci „ne/stop“
- Pamatujte na to, jak komunikujete
- Zjistěte, jaké máte postoje k sobě samému, ke svému okolí, ke společnosti, k životu,
- Nic není špatně, důležitý je proces, dostatek času
- Nikdy neuvidíte vše
- Zaujměte aktivní přístup, snažte se žákům aktivně naslouchat
- Buďte pokud možno empatičtí
- Není nutné za každou cenu stále hodnotit, vše je relativní
- V některých situacích může být úspěchem už jen to, že se vůbec rozvine debata

Zajímavé odkazy

- www.czechkid.cz
- www.varianty.cz
- www.odyssea.cz
- www.obcanskevzdelavani.cz
- www.llp.cz
- www.asimilovani.estranky.cz

Literatura

- HAYSOVÁ, N. Základy sociální psychologie. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-198-3. 165 s.
- PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. 1. vyd. Praha . Portál, 2004. ISBN 80-7178-885-6. 199 s.
- SIROVÁTKA, T. (Ed.). Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. 1. vyd. Brno : MU a Georgetown, 2004. ISBN 80-210-3455-6 a ISBN 80-86251-19-5. 237 s.
- SMÉKAL, V.; GRAY, H.; LEWIS, CH. A. Together we will learn – ethnic minorities and education. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-40-3. 214 s. ŠIŠKOVÁ, T.: Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, s.r.o., 1998. ISBN. 80-7178-285-8.
- ADLER, A.: Psychologie dětí. Praha: Práh, 1995.
- I. Gabal. Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace
- PRŮCHA, J: Multikulturní výchova. Praha: ISV, 2001. ISBN 80-85866-72-2.